

निशाणी क्र.१३ वरील आदेश

१. वार्दीनी प्रस्तुतचा अर्ज हा न्यायालयीन आयुक्ताची नियुक्ती करण्यासाठी दिला आहे.
२. अर्जातील थोडक्यात कथन असे की, वार्दीनी सदरचा दावा प्रतिवादीविरुद्ध दावा मनाई हुकुम व दावा मिळकतीची मोजणी होवुन बांध हद्दी निश्चित होवुन मिळण्याकरीता दाखल केला आहे. वादी व प्रतिवादीमध्ये हद्दीबाबतचा वाद असल्यामुळे वार्दीनी दावा मिळकतीची मोजणी न्यायालयीन आयुक्त यांच्यामार्फत होवुन मिळण्याकरीता विनंती अर्ज केला आहे.
३. प्रतिवादी क्र.१ ते ४ यांनी नि.क्र.३४ वर त्यांचे म्हणणे देवुन प्रस्तुत अर्जास आक्षेप घेतला आहे. तर प्रतिवादी क्र.५ ते ७ यांनी नि.क्र.३१ वर कैफियत दाखल करून मोजणीस हरकत नसल्याचे कथन केले आहे.
४. वादी व प्रतिवादीतर्फे त्यांच्या विधिज्ञांचा प्रदिर्घ युक्तिवाद ऐकला. त्याचप्रमाणे अभिलेखाचे अवलोकन केले. वादी व प्रतिवादी यांच्यात दावा मिळकतीच्या हद्दीबाबत वाद असल्याचे दिसते. तसेच वार्दीनी सदरचा दावा प्रतिवादीविरुद्ध मनाई हुकुम मिळणेसाठी व दावा मिळकतीची मोजणी होवुन बांध हद्दी निश्चित होवुन मिळण्याकरीता दाखल केला आहे. त्यामुळे, या ठिकाणी असे नमुद करावेसे वाटते की, जेव्हा एखादया दाव्यामध्ये अतिक्रमणाचा व हद्दीबाबतचा वाद असतो अशा वेळी न्यायालयीन आयुक्त यांची नेमणुक करणे गरजेचे असते. याकरिता मा. उच्च न्यायालय मुंबई (खंडपीठ औरंगाबाद) यांचा, **“Habibkhan s/o. Inauttalakhan & Ors. Vs. Waman s/o. Govind Rathod & Ors. (2012(1) ALL MR 803)”** हा न्यायनिर्णय या ठिकाणी नमुद करावासा वाटतो. त्यामध्ये असे नमुद करण्यात आले आहे की,
“The disputes regarding boundaries can be best adjudicated by taking the assistance of the experts such as the T.I.L.R., who on measurement can express his opinion.”
५. तसेच मा. मुंबई उच्च न्यायालय (खंडपीठ गोवा) यांचा, **“Shri. Vassant Crishna Porobo v/s Chief Secretary, Government of**

Goa reported in MANU/MH/0707/2012 त्यामध्ये असे नमुद

करण्यात आले आहे की,

“In cases of encroachment, it was always appropriate for Court to appoint a Commissioner under order 26 rule 9 of Civil Procedure Code to assist Court to decide disputed controversy.”

६. यावरून असे स्पष्ट होते की, जेव्हा एखाद्या पक्षकारांमध्ये हद्दीबाबत तसेच अतिक्रमणाबाबतचा वाद असतो त्यावेळी न्यायालयीन आयुक्तांची नेमणूक करणे गरजेचे असते. तसेच वाद मिळकतीतील अतिक्रमण निश्चित करण्याकरीता, वादाचे मुळ कारण पुर्णपणे निकाली काढण्यासाठी, योग्य न्यायदानाच्या दृष्टिकोणातून तसेच वादी व प्रतिवादी यांच्यातील भविष्यातील दावे प्रतिदावे टाळण्यासाठी उपअधिक्षक भूमि अभिलेख, राहाता यांच्यामार्फत मोजणी होणे आवश्यक आहे. म्हणून, मी खालील आदेश पारीत करीत आहे.

आदेश

१. अर्ज मंजूर करण्यात येतो.
२. उपअधिक्षक, भूमि अभिलेख, राहाता यांची न्यायालयीन आयुक्त म्हणून नेमणूक करण्यात येते.
३. न्यायालयीन आयुक्त यांनी आवश्यक अशा सर्व पक्षकारांना रितसर नोटीसा पाठवून या अर्जात मागणी केलेल्या गटाची तसेच त्याच्या लगतच्या गटांची मोजणी करून, बांध हद्दी निश्चित करून अतिक्रमण आढळल्यास ते दर्शवून त्याबाबतचा सविस्तर नकाशा तयार करून अहवालासह या न्यायालयाकडे लवकरात लवकर पाठवावा.
४. वादींनी मोजणीचा संपूर्ण खर्च सोसावा आणि परस्पर संबंधित कार्यालयात जमा करावा आणि न्यायालयीन आयुक्तांना वादपत्र आणि इतर आवश्यक कागदपत्रांचा पुरवठा करावा.